

การพัฒนากรอบแนวคิดความสามารถเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการภายใต้บริบท

เฉพาะ: การทบทวนวรรณกรรม

A Conceptual Framework on Entrepreneurs' Innovative Capabilities within a Specific Context: A Literature Review

อัฟซา อาแว¹ โซเฟีย สามะอาลี^{2*}

Afsa Arwae¹, Sofia Samaalee^{2*}

วันที่รับบทความ : 10 กุมภาพันธ์ 2569

วันที่แก้ไขบทความ : 21 กุมภาพันธ์ 2569

วันที่ตอบรับบทความ : 18 มีนาคม 2569

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเชิงแนวคิดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี และยะลา พื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมและสังคมที่ซับซ้อน และเผชิญกับความท้าทายทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง การศึกษานี้ใช้การทบทวนวรรณกรรมและการสังเคราะห์เชิงแนวคิดจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของพื้นที่ จากการสังเคราะห์วรรณกรรมพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทต่อการพัฒนาความสามารถเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการ ได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากร การเรียนรู้และพัฒนาตนเอง และการสนับสนุนจากภาครัฐ ขณะเดียวกันบริบททางวัฒนธรรมและสังคมทำหน้าที่เป็นปัจจัยแวดล้อมที่สามารถเสริมสร้างหรือจำกัดความสามารถดังกล่าวได้ ผู้ประกอบการที่สามารถปรับตัวและเข้าใจบริบทท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง มีแนวโน้มที่จะพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและสร้างความยั่งยืนทางธุรกิจในระยะยาว

บทความนี้จึงนำเสนอกรอบแนวคิดที่สามารถใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ในอนาคต ตลอดจนเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เติบโตอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ความสามารถเชิงนวัตกรรม ผู้ประกอบการ วัฒนธรรม สังคม สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

¹⁻² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

¹⁻² Faculty of Management Science, Princess of Naradhiwas University

*Corresponding author. E-mail: sososofia02@gmail.com

Abstract

This conceptual academic article aims to synthesize a body of knowledge regarding the factors influencing the development of innovative capability among entrepreneurs in Thailand's three southern border provinces: Narathiwat, Pattani, and Yala. These provinces are characterized by complex socio-cultural dynamics and face multifaceted economic and political challenges. The study employs a systematic literature review and conceptual synthesis of relevant research with a view to integrate existing knowledge into a conceptual framework that aligns with the specific contextual conditions of the area. The synthesis indicates that key factors contributing to the development of entrepreneurial innovative capability include effective resource management, self-directed learning and development, and government support. At the same time, the socio-cultural context functions as a contextual determinant that may either enhance or constrain such capability. Entrepreneurs who are able to adapt strategically and develop a deep understanding of the local context are more likely to generate innovations that respond effectively to market needs and contribute to long-term business sustainability.

Accordingly, this article proposes a conceptual framework that can serve as a foundation for future empirical research, as well as provide policy and strategic guidance to promote sustainable growth of entrepreneurs in the three southernmost border provinces of Thailand.

Keywords: Innovative Capability, Entrepreneurship, Culture, Society, Three Southern Border Provinces of Thailand

บทนำ

ในบริบทของเศรษฐกิจโลกที่เผชิญความไม่แน่นอนสูง ความผันผวนทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอย่างรวดเร็ว ความสามารถเชิงนวัตกรรม (Innovation Capability) ได้รับการยอมรับว่าเป็นกลไกสำคัญในการสร้างและรักษาความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจ โดยเฉพาะในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งต้องเผชิญข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความเปราะบางเชิงสภาพแวดล้อม (García-Granero et al., 2022; Noman & Hossain, 2023) งานวิจัยร่วมสมัยชี้ให้เห็นว่า ความสามารถเชิงนวัตกรรมมิได้จำกัดอยู่เพียงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ หากแต่ครอบคลุมถึงความสามารถในการบูรณาการทรัพยากร ความรู้ และเครือข่ายเพื่อสร้างคุณค่าในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (Helfat & Martin, 2020)

ความสำคัญของความสามารถเชิงนวัตกรรมยิ่งทวีความเด่นชัดในพื้นที่ที่มีความท้าทายเชิงโครงสร้าง เช่น สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา ซึ่งมีบริบททางวัฒนธรรม ศาสนา และสังคมที่ซับซ้อน รวมทั้งเผชิญความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและการเมืองอย่างต่อเนื่อง ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว ผู้ประกอบการมีได้ต้องแข่งขันเพียงในเชิงตลาดเท่านั้น แต่ยังต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทเชิงสถาบันและความคาดหวังทางสังคมในระดับชุมชน การพัฒนาความสามารถเชิงนวัตกรรมจึงกลายเป็นกลไกสำคัญในการแปลงข้อจำกัดให้เป็นโอกาส และสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจในระยะยาว งานวิจัยในช่วงหลังเน้นย้ำว่า ความสามารถเชิงนวัตกรรมเกิดจากกระบวนการเชิงพลวัตของการจัดการทรัพยากรและการเรียนรู้เชิงกลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความสามารถเชิงพลวัต (Dynamic Capabilities) ที่อธิบายความสามารถขององค์กรในการปรับโครงสร้างทรัพยากรเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง (Helfat & Martin, 2020; Noman & Hossain, 2023) อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมส่วนใหญ่ยังมุ่งศึกษาในบริบทเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ หรือในประเทศพัฒนาแล้ว ขณะที่งานศึกษาที่วิเคราะห์ความสามารถเชิงนวัตกรรมภายใต้บริบทพื้นที่เปราะบางเชิงวัฒนธรรมและสังคมยังมีจำกัด

ในระดับนโยบาย ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้ประกอบการผ่านยุทธศาสตร์ Thailand 4.0 และการส่งเสริมระบบนิเวศนวัตกรรม (Entrepreneurial Ecosystem) อย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานภาครัฐและกึ่งรัฐหลายแห่งมีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ ทั้งในด้านเงินทุน เทคโนโลยี และการพัฒนาทักษะ อย่างไรก็ตาม กลไกสนับสนุนดังกล่าวยังเผชิญข้อจำกัดในการปรับให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างจากภูมิภาคอื่นของประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น งานวิจัยด้านวัฒนธรรมและนวัตกรรมในช่วงหลังชี้ให้เห็นว่า ค่านิยมทางสังคมและโครงสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อความสามารถในการพัฒนาและยอมรับนวัตกรรมขององค์กร (Mezghani & Barki, 2023) กล่าวคือ บริบททางวัฒนธรรมมิได้เป็นเพียงปัจจัยพื้นหลัง หากแต่ทำหน้าที่เป็นกลไกกำกับ (Moderating Mechanism) ที่สามารถเสริมสร้างหรือจำกัดผลของทรัพยากรภายในต่อผลลัพธ์เชิงนวัตกรรมได้

จากข้อหาดังกล่าว บทความนี้จึงมุ่งสังเคราะห์องค์ความรู้ร่วมสมัยเกี่ยวกับความสามารถเชิงนวัตกรรม และบูรณาการแนวคิดด้านทรัพยากร ความสามารถเชิงพลวัต และมิติทางวัฒนธรรม-สังคม เพื่อพัฒนารอบแนวคิดที่สะท้อนบริบทเฉพาะของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การพัฒนารอบแนวคิดดังกล่าวไม่เพียงมีคุณค่าในเชิงทฤษฎี หากยังสามารถใช้เป็นฐานสำหรับการวิจัยเชิงประจักษ์ในอนาคต และสนับสนุนการออกแบบนโยบายเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับความซับซ้อนของบริบทท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อทบทวนและสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับความสามารถเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการภายใต้บริบททางวัฒนธรรมและสังคม

2. เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีบทบาทต่อความสามารถเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการในบริบทเฉพาะของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความสามารถเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความสามารถเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสำเร็จของธุรกิจในยุคที่การแข่งขันมีความเข้มข้นมากขึ้น การพัฒนาความสามารถเชิงนวัตกรรมมิได้จำกัดอยู่เพียงการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่เท่านั้น หากยังครอบคลุมถึงการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานทางธุรกิจ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ และการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางตลาดได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (Tidd et al., 2005)

แนวคิดและการพัฒนาความสามารถเชิงนวัตกรรม

ความสามารถเชิงนวัตกรรมสามารถอธิบายได้จากหลายมิติ ได้แก่ ความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน และการแสวงหาโอกาสทางตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ (Schumpeter, 1934) แนวคิดดังกล่าวมีรากฐานจากมุมมองของ Schumpeter ที่เน้นบทบาทของผู้ประกอบการในฐานะผู้ขับเคลื่อนนวัตกรรมผ่านกระบวนการ “การสร้างสรรคและการทำลายล้าง” (Creative Destruction) ซึ่งนำไปสู่การแทนที่โครงสร้างทางเศรษฐกิจเดิมด้วยรูปแบบที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

งานวิจัยร่วมสมัยได้ขยายแนวคิดนี้ โดยชี้ว่าความสามารถเชิงนวัตกรรมมิได้จำกัดอยู่ในระดับองค์กรเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงความสามารถเชิงหน้าที่และกิจกรรมที่หลากหลาย Osievskyy et al. (2025) เสนอกรอบแนวคิดที่บูรณาการความสามารถด้านการตลาด การบริการลูกค้า และเทคโนโลยีในฐานะระบบความสามารถเชิงนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นพลวัต ขณะที่ Paovangsa et al. (2025) พบว่าประเภทของนวัตกรรม เช่น นวัตกรรมด้านการตลาด การบริการ และกระบวนการผลิตมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ Nuryakin and Qamari (2025) ยังแสดงให้เห็นว่าความสามารถเชิงนวัตกรรมทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการดูดซับองค์ความรู้และผลการดำเนินงานของ SMEs ซึ่งสะท้อนบทบาทของความสามารถเชิงนวัตกรรมในการเชื่อมโยงทรัพยากร ความรู้ และผลลัพธ์ทางธุรกิจ

ในมิติของกระบวนการสร้างนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญ โดย Amabile (1997) อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการผสมผสานระหว่างความรู้ ความสามารถ และแรงจูงใจ อย่างไรก็ตาม ความคิดสร้างสรรค์เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ หากปราศจากการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ มุมมองตาม Resource-Based View ของ Barney (1991) ชี้ว่า ทรัพยากรที่มีคุณค่า หายาก และยากต่อการเลียนแบบ เป็นพื้นฐานสำคัญของความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนานวัตกรรมอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกัน การเรียนรู้และการพัฒนาความรู้ภายในองค์กรมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างความสามารถเชิงนวัตกรรม โดย Nonaka and Takeuchi (1995) เน้นว่าการสร้างและแบ่งปันความรู้ช่วยให้

องค์กรสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดและเทคโนโลยี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดด้าน Dynamic Capabilities ซึ่งระบุว่าความสามารถในการปรับตัว การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการนำความรู้ไปใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ผู้ประกอบการพัฒนานวัตกรรมได้อย่างทัน่วงทีและมีประสิทธิภาพ (Teece et al., 1997)

บทบาทของบริบททางวัฒนธรรมและสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี และยะลา มีบริบททางวัฒนธรรมและสังคมที่โดดเด่นจากความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนา และวิถีชีวิต โดยประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิมซึ่งมีระบบคุณค่าและบรรทัดฐานทางสังคมที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นของประเทศ บริบทดังกล่าวมีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินธุรกิจ การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และการพัฒนานวัตกรรมของผู้ประกอบการในท้องถิ่น งานศึกษาด้านสังคมและการเมืองในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรม ศาสนา และอัตลักษณ์ท้องถิ่นมีบทบาทต่อพฤติกรรมทางเศรษฐกิจและรูปแบบการประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ การเข้าใจและปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าวจึงช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการยอมรับจากชุมชน ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถเชิงนวัตกรรมอย่างยั่งยืน (McCargo, 2010; Satha-Anand, 2015)

ในเชิงทฤษฎี แนวคิดความแตกต่างทางวัฒนธรรมของ Hofstede (2001) อธิบายว่าค่านิยมร่วมและรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมมีผลต่อวิธีการทำงาน การตัดสินใจ และการสร้างนวัตกรรมขององค์กร ซึ่งสะท้อนว่าความแตกต่างเชิงวัฒนธรรมอาจกำหนดรูปแบบการแสวงหาโอกาสและการใช้ทรัพยากรเพื่อสร้างข้อได้เปรียบเชิงนวัตกรรม ทั้งนี้ งานวิจัยร่วมสมัยยังยืนยันบทบาทของวัฒนธรรมในฐานะปัจจัยเชิงบริบทที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ด้านนวัตกรรมขององค์กร (Sanz-Torro et al., 2025)

ขณะเดียวกัน เครือข่ายทางสังคมถูกมองว่าเป็นทรัพยากรสำคัญที่ช่วยเพิ่มการเข้าถึงความรู้ โอกาสทางธุรกิจ และความร่วมมือเชิงนวัตกรรม โดยเครือข่ายที่เข้มแข็งเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลต่อการยกระดับความสามารถเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการ (Halim et al., 2023) ในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเผชิญความท้าทายด้านความไม่แน่นอนทางสังคม ข้อจำกัดโครงสร้างพื้นฐาน และการเข้าถึงแหล่งทุน การมีเครือข่ายทางสังคมที่มั่นคง ทั้งภายในและระหว่างชุมชนจึงช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของตลาดและชุมชนได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดข้อเสนอการวิจัยต่อไป

ข้อเสนอเชิงแนวคิดที่ 1 ความคิดสร้างสรรค์มีผลเชิงบวกต่อทรัพยากรและศักยภาพภายในของผู้ประกอบการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความคิดสร้างสรรค์ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยเสริมสร้างทรัพยากรและศักยภาพภายในของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในบริบทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร งานวิจัยร่วมสมัยชี้ให้เห็นว่าความคิดสร้างสรรค์เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถเชิง

นวัตกรรมผ่านการสร้างแนวคิดใหม่ การประยุกต์ใช้ความรู้ และการใช้ทรัพยากรภายในอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อศักยภาพการแข่งขันขององค์กร (Halim et al., 2023)

ในบริบทที่มีความไม่แน่นอนสูง เช่น พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้ประกอบการต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ และความเปราะบางทางสังคม ความคิดสร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด งานวิจัยของ Paovangsa et al. (2025) พบว่า ความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์และการแปลงแนวคิดใหม่ไปสู่นวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างศักยภาพภายในขององค์กร โดยเฉพาะด้านการจัดการทรัพยากร ความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน และความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาด

นอกจากนี้ งานวิจัยล่าสุดยังชี้ให้เห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างทุนทางสังคมและการเข้าถึงทรัพยากรภายนอก ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของศักยภาพภายในของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในบริบทที่อาศัยความร่วมมือกับชุมชน เครือข่ายทางสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ (Halim et al., 2023) ความคิดสร้างสรรค์จึงไม่เพียงช่วยให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่เท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสามารถในการใช้ทรัพยากร การสร้างความร่วมมือ และการพัฒนาศักยภาพภายในของผู้ประกอบการอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอเชิงแนวคิดที่ 2 การบริหารจัดการทรัพยากรมีผลเชิงบวกต่อทรัพยากรและศักยภาพภายในของผู้ประกอบการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การบริหารจัดการทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างทรัพยากรและศักยภาพภายในของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในบริบทที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความท้าทายเชิงสังคมอย่าง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยนราธิวาส ปัตตานี และยะลา สภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทั้งทางวัฒนธรรม ศาสนา และเศรษฐกิจ ทำให้ทรัพยากรภายในมีจำกัด การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวและเติบโตท่ามกลางความท้าทายเหล่านี้ จากการสำรวจงานวิจัยที่ผ่านมาความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะใน SMEs ซึ่งต้องตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมภายในและกลยุทธ์การเติบโต (Shen & Badulescu, 2025) การจัดการทรัพยากรที่ดีช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถจัดลำดับความสำคัญของงาน จัดการความเสี่ยง และเพิ่มความพร้อมในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด นอกจากนี้ยังช่วยสนับสนุนการสร้างความร่วมมือ เครือข่ายและการเข้าถึงโอกาสเชิงนวัตกรรมที่ช่วยเพิ่มศักยภาพภายในขององค์กรอย่างยั่งยืน

Barney (1991) ได้เสนอว่าทรัพยากรที่มีคุณค่า มีความหายาก ยากต่อการเลียนแบบ และสามารถจัดการได้ดี เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถรักษาความสามารถในการแข่งขัน แต่ยัง

ช่วยให้พวกเขาสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมอาจมีข้อจำกัดมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญยิ่ง ผู้ประกอบการในพื้นที่นี้ต้องเผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ความไม่แน่นอนทางการเมือง ความขัดแย้งทางสังคม และการเข้าถึงทรัพยากรที่จำกัด

ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด Islam et al. (2017) ได้ศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดทางทรัพยากรสามารถเพิ่มศักยภาพภายในของตนเองได้ผ่านการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อเพิ่มการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็น และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังรวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานรัฐบาล เพื่อให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรเพิ่มเติมที่อาจไม่สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย Grant (1991) ในโมเดล Resource-Based View (RBV) ได้เสนอว่าการบริหารจัดการทรัพยากรเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกับความสามารถในการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาศักยภาพภายในขององค์กร โดยเฉพาะในบริบทที่มีทรัพยากรจำกัด การสร้างกลยุทธ์ที่ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มศักยภาพภายในของผู้ประกอบการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการในการปรับตัวต่อความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้พวกเขาสามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างยั่งยืน (Grant, 1991)

ข้อเสนอเชิงแนวคิดที่ 3 การเรียนรู้และพัฒนาตนเองมีผลเชิงบวกต่อทรัพยากรและศักยภาพภายในของผู้ประกอบการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การเรียนรู้และพัฒนาตนเองเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างทรัพยากรและศักยภาพภายในของผู้ประกอบการ การเรียนรู้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความรู้และทักษะ แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวและนวัตกรรมในธุรกิจของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในบริบทที่มีความซับซ้อนและท้าทายอย่างสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้ประกอบการต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและสังคม (Nonaka & Takeuchi, 1995) แนวคิดการสร้างและจัดการความรู้ของ Nonaka และ Takeuchi (1995) ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ในองค์กรเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ใหม่และการถ่ายทอดความรู้ภายในองค์กร ซึ่งช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดและเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การเรียนรู้และการพัฒนาตนเองจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นอกจากนี้ แนวคิด Dynamic Capabilities ของ Teece et al. (1997) ยังอธิบายว่า ความสามารถในการปรับตัวขององค์กร ซึ่งรวมถึงกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และการปรับโครงสร้างทรัพยากร เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถรักษาความสามารถในการแข่งขันในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้เชิงต่อเนื่องจึงช่วยเสริมสร้างศักยภาพภายในของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรอย่างสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การเรียนรู้และพัฒนาตนเองยังช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งกับชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มศักยภาพภายในและการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็น การวิจัย Islam et al. (2017) ยังได้เน้นถึงความสำคัญของการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการเพิ่มศักยภาพภายในของผู้ประกอบการในพื้นที่ที่มีความซับซ้อนและข้อจำกัดทางทรัพยากร การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนาทักษะในการจัดการทรัพยากร การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ และการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเสริมสร้างทักษะเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้ประกอบการต้องเผชิญกับความท้าทายที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย

การเรียนรู้และพัฒนาตนเองเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างทรัพยากรและศักยภาพภายในของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในบริบทที่องค์กรต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม งานวิจัยร่วมสมัยชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้เชิงองค์กรและการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความสามารถในการปรับตัว การสร้างนวัตกรรม และการยกระดับผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) (Makhloufi et al., 2021)

ในบริบทของพื้นที่ที่มีความซับซ้อนสูง เช่น สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การเรียนรู้และพัฒนาตนเองช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของตลาดและบริบททางสังคมได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น การศึกษาของ Abid et al. (2024) พบว่า ผู้ประกอบการในประเทศกำลังพัฒนาที่เผชิญข้อจำกัดด้านทรัพยากร สามารถเสริมสร้างศักยภาพภายในขององค์กรผ่านการเรียนรู้เชิงกลยุทธ์และการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับบริบทแวดล้อม ซึ่งนำไปสู่ความสามารถในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การเรียนรู้และพัฒนาตนเองยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างและเสริมความแข็งแกร่งของเครือข่ายความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น งานวิจัยของ Maharani et al. (2024) ชี้ให้เห็นว่า กระบวนการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วยการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างองค์กร ช่วยสนับสนุนการปรับกลยุทธ์และการพัฒนาศักยภาพภายในอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในกลุ่ม SMEs ที่ดำเนินธุรกิจในบริบทที่มีความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคม

สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ปรากฏในบทความวิชาการที่ผ่านมา ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการการเรียนรู้เชิงกลยุทธ์เข้ากับกระบวนการดำเนินงานภายในองค์กร ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถเสริมสร้างความสามารถภายใน ทั้งด้านนวัตกรรม การปรับกลยุทธ์ และการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจในระยะยาว (Abdulrab et al., 2021; Abid et al., 2024) ดังนั้น การเรียนรู้และพัฒนาตนเองจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลเชิงบวกต่อทรัพยากรและศักยภาพภายในของผู้ประกอบการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อเสนอเชิงแนวคิดที่ 4 การสนับสนุนภาครัฐมีผลเชิงบวกต่อทรัพยากรและศักยภาพภายในของผู้ประกอบการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การสนับสนุนจากภาครัฐมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างทรัพยากรและศักยภาพภายในของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย การสนับสนุนนี้สามารถมีได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดหาแหล่งทุนสนับสนุน การให้คำปรึกษาและอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ รวมถึงการสร้างเครือข่ายที่เชื่อมโยงผู้ประกอบการกับตลาดและแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ (Audretsch, 2003; Damanpour, 1991) งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพจากภาครัฐช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถจัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้ดีขึ้น เพิ่มความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และทำให้พวกเขาสามารถรักษาความสามารถในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว (Barney, 1991; Islam et al., 2017)

นอกจากนั้น การสนับสนุนจากภาครัฐยังจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมและสังคมที่มีความซับซ้อนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมสูง การที่ภาครัฐสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสนับสนุนให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่นั้น ไม่เพียงแต่จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ประกอบการและหน่วยงานรัฐ แต่ยังส่งผลให้การพัฒนาทรัพยากรและศักยภาพภายในของผู้ประกอบการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Hofstede, 2001) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าผู้ประกอบการที่ได้รับการสนับสนุนที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการสร้างนวัตกรรมที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอ การสนับสนุนที่คำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมยังช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวและเติบโตในสภาพแวดล้อมที่มีความท้าทายสูง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจในระยะยาว (Islam et al., 2017).

การสนับสนุนจากภาครัฐที่มีประสิทธิภาพจึงไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการให้ทรัพยากรที่จำเป็นแก่ผู้ประกอบการเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการเสริมสร้างศักยภาพภายในที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว การวิจัยในอดีตได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมผ่านการสนับสนุนจากภาครัฐ (Audretsch, 2003; Damanpour, 1991) การสนับสนุนนี้จะปรากฏสำคัญในการสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถรักษาตำแหน่งในตลาดและเติบโตได้ในระยะยาว (Barney, 1991) ดังนั้น

การสนับสนุนจากภาครัฐที่ถูกออกแบบมาอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรและศักยภาพภายในที่จำเป็นต่อการสร้างนวัตกรรมและการเติบโตของธุรกิจในพื้นที่ที่ท้าทายนี้ (Islam et al., 2017).

ข้อเสนอเชิงแนวคิดที่ 5 ทรัพยากรและศักยภาพภายในมีผลเชิงบวกต่อผลลัพธ์เชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการสังเคราะห์วรรณกรรม พบว่า ทรัพยากรและศักยภาพภายในของผู้ประกอบการเป็นปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดระดับผลลัพธ์เชิงนวัตกรรม โดยเฉพาะในบริบทพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม เช่น สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแนวคิดฐานทรัพยากร (Resource-Based View: RBV) ทรัพยากรที่มีคุณค่า หายาก และยากต่อการเลียนแบบ เช่น ความรู้เฉพาะด้าน ประสบการณ์ผู้ประกอบการ เครือข่ายความสัมพันธ์ และความสามารถในการบริหารจัดการ เป็นแหล่งสำคัญของความได้เปรียบในการแข่งขัน ขณะเดียวกัน แนวคิดความสามารถเชิงพลวัต (Dynamic Capabilities) อธิบายว่าความสามารถในการบูรณาการและปรับใช้ทรัพยากรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ทรัพยากรถูกแปลงเป็นผลลัพธ์เชิงนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานศึกษาของ Islam et al. (2017) สนับสนุนแนวคิดดังกล่าว โดยใช้ให้เห็นว่า ความพร้อมด้านทรัพยากรภายในและความสามารถในการจัดการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนานวัตกรรมและผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในบริบทของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เผชิญข้อจำกัดด้านทุนและสภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ทรัพยากรภายในมิได้เป็นเพียงปัจจัยสนับสนุน หากแต่เป็นกลไกหลักที่ผลักดันให้เกิดผลลัพธ์เชิงนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรม ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและความซับซ้อนทางสังคม การมีทรัพยากรที่เข้มแข็งและการใช้ศักยภาพภายในอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ จะช่วยยกระดับผลลัพธ์เชิงนวัตกรรมในทั้งสามมิติ ได้แก่ ความสามารถเชิงนวัตกรรม ประสิทธิภาพทางธุรกิจ และความสามารถในการแข่งขันในตลาด ในทางกลับกัน หากทรัพยากรมีจำกัดหรือขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ผลลัพธ์เชิงนวัตกรรมย่อมถูกจำกัดตามไปด้วย

ความสามารถเชิงนวัตกรรม

ความสามารถเชิงนวัตกรรมเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด การวิจัยของ Teece และคณะ (Teece et al., 1997) แสดงให้เห็นว่าการใช้ทรัพยากรภายในที่มีประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของชุมชนท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เนื่องจากพื้นที่นี้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและ

ศาสนา ผู้ประกอบการที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบททางวัฒนธรรมเหล่านี้และใช้ทรัพยากรภายในอย่างมีประสิทธิภาพจะมีโอกาสสูงในการพัฒนานวัตกรรมที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับตลาด

นอกจากนี้ งานวิจัยของบุญทริกา วงษ์วานิช และกฤษฎา เขียววัฒนสุข (2564) มุ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่าง ความสามารถเชิงพลวัต และคุณภาพของระบบสารสนเทศ ที่มีต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในบริบทยุคดิจิทัล โดยมีนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และการตลาด เป็นตัวแปรคั่นกลาง โดยใช้ข้อมูลจาก SMEs ในประเทศไทย 500 แห่ง ผลการศึกษาชี้ว่าความสามารถเชิงพลวัตมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานทั้งทางตรงและผ่านนวัตกรรม (อิทธิพลรวม 0.73) ขณะที่คุณภาพของระบบสารสนเทศมีอิทธิพลน้อยกว่า (0.20) และไม่มีผลทางอ้อมผ่านนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่าเฉพาะนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และกระบวนการเท่านั้นที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ไม่รวมด้านการตลาด งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมและปรับตัว ในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของ SMEs ท่ามกลางความท้าทายของยุคดิจิทัล

ประสิทธิภาพทางธุรกิจ

การจัดการทรัพยากรและศักยภาพภายในอย่างมีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความสามารถเชิงนวัตกรรม แต่ยังส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพทางธุรกิจ (Business Performance) การศึกษาโดย Islam และคณะ (Islam et al., 2017) พบว่าผู้ประกอบการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สามารถใช้ทรัพยากรภายในอย่างมีประสิทธิภาพมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในเชิงธุรกิจมากขึ้น พื้นที่นี้มีข้อจำกัดทางทรัพยากรและความท้าทายทางสังคมอย่างมาก ทำให้การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเป็นสิ่งสำคัญ การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพช่วยเพิ่มผลประกอบการและความสามารถในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกับชุมชนและการปรับตัวให้เข้ากับบริบททางวัฒนธรรมในท้องถิ่นยังช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพทางธุรกิจในพื้นที่นี้ได้อย่างดี

งานวิจัยของบุญทริกา วงษ์วานิช และกฤษฎา เขียววัฒนสุข (2564) พบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรและศักยภาพภายในผ่านกรอบความสามารถในการปรับตัว (Dynamic Capabilities) ส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และการตลาดทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดผลของศักยภาพภายในไปสู่ประสิทธิภาพทางธุรกิจ นอกจากนี้ งานวิจัยของศรีวิเชียร พรดาหยันกุล (2568) ในบริบทผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในประเทศไทยยังพบว่าความสามารถด้านนวัตกรรมและการใช้ทรัพยากรภายในอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลโดยตรงต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ทั้งในมิติด้านต้นทุน คุณภาพการบริการ และความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารจัดการทรัพยากรที่เหมาะสมสามารถยกระดับประสิทธิภาพทางธุรกิจได้แม้ในบริบทที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร

ความสามารถในการแข่งขัน

ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดที่มีการแข่งขันสูงขึ้นอยู่กับการใช้ทรัพยากร และการพัฒนาศักยภาพภายในอย่างเต็มที่ การวิจัยของ Grant (1991) ในแนวคิด RBV ชี้ให้เห็นว่าการใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและการพัฒนาศักยภาพภายในอย่างต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ความสามารถในการแข่งขันในตลาด โดยเฉพาะในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีความท้าทายทาง สังคมและเศรษฐกิจสูง ผู้ประกอบการที่สามารถใช้ทรัพยากรภายในอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาศักยภาพ เหล่านั้นอย่างต่อเนื่องจะมีโอกาสสูงในการรักษาความสามารถในการแข่งขันและเติบโตในตลาดที่มีความ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสร้างเครือข่ายทางสังคมและการทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่นยังช่วยเสริมสร้าง การจัดการทรัพยากรและศักยภาพภายในอย่างมีประสิทธิภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลลัพธ์เชิงนวัตกรรม ของผู้ประกอบการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาความสามารถเชิงนวัตกรรม การเพิ่ม ประสิทธิภาพทางธุรกิจ หรือการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและ การพัฒนาศักยภาพภายในอย่างต่อเนื่องจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสำเร็จในบริบทที่ท้าทายนี้

ข้อเสนอเชิงแนวคิดที่ 6 บริบททางวัฒนธรรมและสังคม มีบทบาทเป็นปัจจัยแทรกซ้อนที่เสริมสร้าง หรือลดทอนความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรและศักยภาพภายใน และผลลัพธ์เชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บริบททางวัฒนธรรมและสังคมมีบทบาทสำคัญในฐานะปัจจัยแทรกซ้อนที่อาจเสริมสร้างหรือจำกัด ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรและศักยภาพภายในกับผลลัพธ์เชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะใน พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี และยะลา ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศาสนา และวิถีชีวิตที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่นของประเทศไทย บริบทดังกล่าวส่งอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนิน ธุรกิจ การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และการยอมรับนวัตกรรมของชุมชนท้องถิ่น แนวคิดด้านความแตกต่างทาง วัฒนธรรมของ Hofstede (2001) อธิบายว่า ค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคมสามารถกำหนดรูปแบบ พฤติกรรมทางเศรษฐกิจและแนวทางการสร้างนวัตกรรมขององค์กรได้ ดังนั้น การที่ผู้ประกอบการสามารถ ปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและสังคมของพื้นที่ ย่อมช่วยเพิ่มโอกาสในการนำทรัพยากรและ ศักยภาพภายในไปสู่ผลลัพธ์เชิงนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บริบททางวัฒนธรรมและสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างยิ่ง โดยมีประชากรส่วน ใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิมที่มีวิถีชีวิตและประเพณีที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่นของประเทศ นอกจากนี้ พื้นที่นี้ยัง ประสบปัญหาความขัดแย้งทางสังคมและความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้การดำเนินธุรกิจและการ พัฒนานวัตกรรมในพื้นที่นี้มีความท้าทายมากขึ้น ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึง จำเป็นต้องมีความเข้าใจในบริบททางวัฒนธรรมและสังคมของพื้นที่นี้ เพื่อที่จะสามารถปรับตัวและใช้ ทรัพยากรภายในอย่างมีประสิทธิภาพในการสร้างผลลัพธ์เชิงนวัตกรรม

บทบาทของบริบททางวัฒนธรรมและสังคมในการเสริมสร้างความสัมพันธ์

ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ประกอบการที่สามารถปรับตัวและใช้ประโยชน์จากบริบททางวัฒนธรรมและสังคมในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะมีโอกาสสูงในการสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดในท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น การวิจัยของ Islam และคณะ (Islam et al., 2017) แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการที่มีความเข้าใจและสามารถปรับตัวเข้ากับบริบททางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางศาสนาและประเพณี จะสามารถใช้ทรัพยากรภายในในการสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นยังช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินธุรกิจและการสร้างนวัตกรรมในพื้นที่นี้ (Hofstede, 2001).

การสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนของธุรกิจในระยะยาว ผู้ประกอบการที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตและความเชื่อของชุมชนจะสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตในระยะยาว

บทบาทของบริบททางวัฒนธรรมและสังคมในการลดทอนความสัมพันธ์

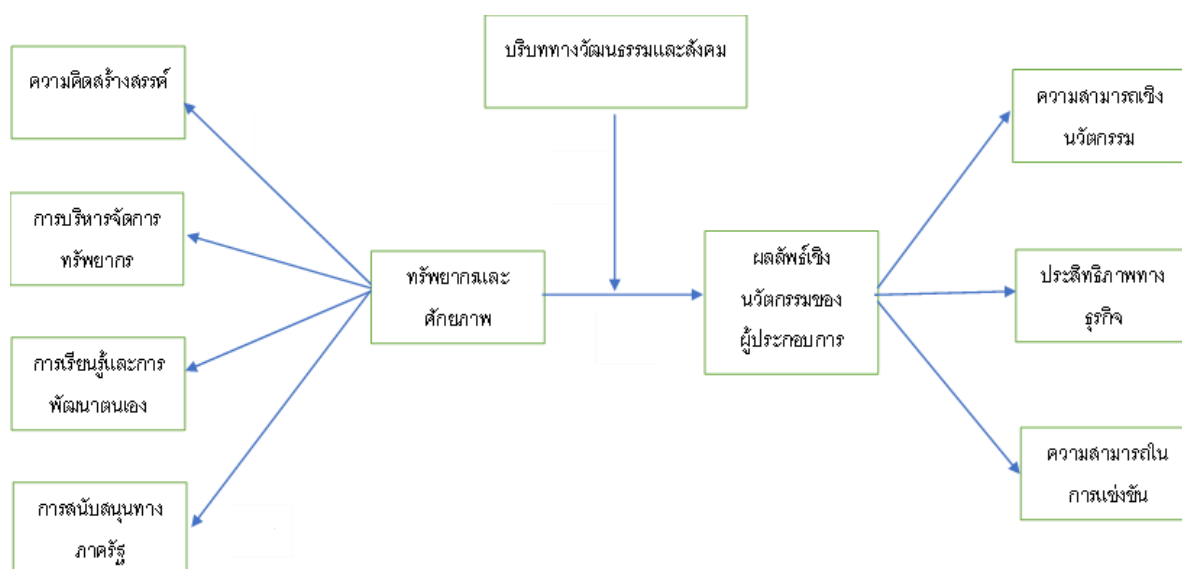
ในทางกลับกัน หากผู้ประกอบการไม่สามารถปรับตัวหรือไม่เข้าใจบริบททางวัฒนธรรมและสังคมในท้องถิ่น บริบทนี้อาจทำหน้าที่เป็นปัจจัยที่ลดทอนความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรและศักยภาพภายในกับผลลัพธ์เชิงนวัตกรรมได้ Hofstede (2001) ระบุว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมอาจเป็นอุปสรรคในการสร้างนวัตกรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หากผู้ประกอบการไม่สามารถเข้าใจหรือปรับตัวให้เข้ากับบริบททางวัฒนธรรมที่ซับซ้อนเหล่านี้ได้ การใช้ทรัพยากรภายในอาจไม่ได้ผลตามที่คาดหวัง และอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการสร้างนวัตกรรม การที่ผู้ประกอบการไม่สามารถสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของชุมชนท้องถิ่นได้อาจทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรภายในและผลลัพธ์เชิงนวัตกรรมอ่อนแอลง

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมตามประเด็นตัวแปรต่าง ๆ พบว่า ปัจจัยภายในของผู้ประกอบการ ได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากร ความสามารถในการเรียนรู้ และศักยภาพเชิงกลยุทธ์ มีได้ทำงานอย่างโดดเด่น หากแต่มีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะเชิงระบบ โดยการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมเป็นพื้นฐานให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ขณะที่การเรียนรู้และการปรับตัวเชิงกลยุทธ์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรให้เกิดคุณค่าสูงสุด ปัจจัยสนับสนุนจากภายนอก เช่น เครือข่ายความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาครัฐ ทำหน้าที่เสริมสร้างหรือขยายศักยภาพของทรัพยากรภายในให้เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกัน บริบททางวัฒนธรรมและสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีบทบาทเป็นกลไกกำกับที่ส่งผลต่อระดับความเข้มแข็งของความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรภายในกับผลลัพธ์เชิงนวัตกรรม กล่าวคือ เมื่อการดำเนินธุรกิจสอดคล้องกับค่านิยมและโครงสร้างทางสังคมในพื้นที่ ปัจจัยภายในจะสามารถแปลงเป็นนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น ความสามารถเชิงนวัตกรรมจึงมิได้เป็นผลลัพธ์จากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งโดยลำพัง แต่เกิดจากการบูรณาการระหว่างทรัพยากรภายใน ศักยภาพเชิงพลวัต การสนับสนุนภายนอก และบริบททางสังคม ซึ่งความสัมพันธ์เชิงบูรณาการดังกล่าวถูกสรุปและนำเสนอในภาพกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถสรุปถึงความสามารถเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในของผู้ประกอบการ ได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากร การเรียนรู้และพัฒนาตนเอง และการสนับสนุนจากภายนอก กับความสามารถเชิงนวัตกรรม ในฐานะตัวแปรหลัก โดยลูกศรที่เชื่อมโยงสะท้อนอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวต่อการพัฒนานวัตกรรม ส่วนตัวแปร “บริบททางวัฒนธรรมและสังคม” ซึ่งมีลูกศรชี้ไปยังเส้นความสัมพันธ์ ทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) หมายถึง ปัจจัยนี้มีบทบาทในการเสริมสร้างหรือจำกัดความเข้มข้นของความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรภายในกับความสามารถเชิงนวัตกรรม กล่าวคือ เมื่อผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและสังคมในพื้นที่ ผลของทรัพยากรและศักยภาพภายในต่อการสร้างนวัตกรรมจะมีความชัดเจนมากขึ้น

บทความนี้เป็นบทความวิชาการเชิงแนวคิดที่มุ่งพัฒนากอบแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการภายใต้บริบททางวัฒนธรรมและสังคม โดยใช้การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการสังเคราะห์เชิงแนวคิด เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ และบูรณาการองค์ความรู้จากงานวิจัยร่วมสมัย กระบวนการทบทวนดำเนินการตามแนวทาง PRISMA 2020 ซึ่งให้ความสำคัญกับความโปร่งใส ความเป็นระบบ และความสามารถในการตรวจสอบย้อนกลับได้ (Page et al., 2021)

การสืบค้นเอกสารดำเนินการผ่านฐานข้อมูลวิชาการระดับสากล ได้แก่ Scopus, Web of Science และ Google Scholar รวมถึงฐานข้อมูลวารสารภาษาไทยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดคำค้นหลักทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย เช่น “Innovative Capability”, “Innovation Capability”, “Entrepreneurial Capability”, “SMEs”, “Cultural Context”, “Social Context” และ “ความสามารถเชิงนวัตกรรม” ควบคู่กับคำว่า “ผู้ประกอบการ” และ “บริบททางสังคม” เพื่อให้สะท้อนพัฒนาการทางทฤษฎีและงานวิจัยล่าสุดเกี่ยวกับความสามารถเชิงนวัตกรรม ความสามารถเชิงพลวัต และความสามารถของผู้ประกอบการ

เอกสารถูกนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จัดกลุ่มแนวคิด โดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงองค์ประกอบของความสามารถเชิงนวัตกรรมกับปัจจัยภายในองค์กร เช่น การจัดการทรัพยากร การเรียนรู้ และการปรับตัวเชิงกลยุทธ์ ตลอดจนปัจจัยเชิงบริบทที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและสังคม งานวิจัยร่วมสมัยชี้ให้เห็นว่าความสามารถเชิงนวัตกรรมไม่ได้เป็นเพียงผลลัพธ์ของทรัพยากรภายในเท่านั้น แต่เกิดจากกระบวนการบูรณาการทรัพยากร ความรู้ และเครือข่ายทางสังคมอย่างเป็นพลวัต (Helfat & Martin, 2020; García-Granero et al., 2022) ขณะเดียวกัน บริบททางสังคมและระบบนิเวศผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างหรือจำกัดศักยภาพด้านนวัตกรรมของกิจการ (Wang & Wang, 2021; Mezghani & Barki, 2023)

กระบวนการสังเคราะห์เชิงแนวคิดดำเนินการโดยเปรียบเทียบคำจำกัดความ ตัวแปร และความสัมพันธ์เชิงเหตุผลที่ปรากฏในงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในของผู้ประกอบการ ปัจจัยสนับสนุนจากภายนอก และบทบาทของบริบททางวัฒนธรรมและสังคมในฐานะตัวแปรกำกับ กรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นนี้มุ่งเน้นการอธิบายกลไกเชิงทฤษฎีมากกว่าการทดสอบเชิงสถิติ และมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ในอนาคต รวมถึงการกำหนดแนวทางเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทสรุป

บทความวิชาการเชิงแนวคิดนี้มุ่งสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการในบริบทเฉพาะของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี และยะลา ซึ่งมีลักษณะโดดเด่นด้านวัฒนธรรม ศาสนา และโครงสร้างทางสังคมเศรษฐกิจ ความซับซ้อนดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการจัดสรรทรัพยากร การสร้างเครือข่ายทางสังคม การเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ และการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ

การทบทวนวรรณกรรมชี้ให้เห็นว่า ความสามารถเชิงนวัตกรรมในบริบทที่มีความเปราะบางไม่สามารถอธิบายได้ด้วยปัจจัยภายในเพียงลำพัง แต่เกิดจากการบูรณาการเชิงพลวัตระหว่างปัจจัยภายในและภายนอก ปัจจัยภายในที่สำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร การเรียนรู้และพัฒนาตนเอง และความยืดหยุ่นเชิงกลยุทธ์ ขณะที่ปัจจัยภายนอก เช่น การสนับสนุนจากภาครัฐ เครือข่ายทางสังคม และความไว้วางใจของชุมชน มีบทบาททั้งในด้านการเสริมสร้างและจำกัดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรภายใน ข้อค้นพบเชิงแนวคิดสะท้อนว่า บริบททางวัฒนธรรมและสังคม ทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับที่มีผลต่อ

ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรภายในกับผลลัพธ์เชิงนวัตกรรม กล่าวคือ ความสอดคล้องระหว่างนวัตกรรมกับค่านิยมและความคาดหวังของชุมชนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแปลงทรัพยากรให้เป็นผลลัพธ์เชิงนวัตกรรม ในทางกลับกัน การขาดความเข้าใจบริบทอาจลดการยอมรับและจำกัดคุณค่าของนวัตกรรม

ในเชิงทฤษฎี บทความนี้ช่วยขยายกรอบการอธิบายความสามารถเชิงนวัตกรรมโดยเสนอให้มองบริบทเฉพาะเป็นองค์ประกอบเชิงโครงสร้างที่มีบทบาทร่วมในการกำหนดผลลัพธ์ การบูรณาการแนวคิดด้านทรัพยากร ความสามารถเชิงพลวัต และมิติทางสังคมวัฒนธรรม ทำให้สามารถอธิบายกลไกการสร้างนวัตกรรมในพื้นที่ที่มีความไม่แน่นอนเชิงสถาบันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ในเชิงปฏิบัติ กรอบแนวคิดดังกล่าวสามารถใช้เป็นฐานในการออกแบบนโยบายสนับสนุนผู้ประกอบการในพื้นที่ โดยเน้นการเสริมสร้างศักยภาพภายในควบคู่กับโครงสร้างสนับสนุนภายนอก การพัฒนาทักษะด้านการจัดการทรัพยากรและการเรียนรู้ควรดำเนินการร่วมกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ความไว้วางใจ และกลไกสนับสนุนที่สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรม นอกจากนี้ นโยบายภาครัฐควรมีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความแตกต่างเชิงพื้นที่

การพัฒนาความสามารถเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำเป็นต้องดำเนินควบคู่ในระดับองค์กร เครือข่าย และนโยบาย ภายใต้ความเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมและสังคมอย่างลึกซึ้ง การบูรณาการทั้งสามระดับจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนของพื้นที่ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ประกอบการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถนำกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในงานศึกษานี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านนวัตกรรมของธุรกิจ โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้และการปรับตัวเชิงกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี แนวทางดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของพื้นที่ และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล สามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการส่งเสริมผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในพื้นที่ ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ผู้ประกอบการท้องถิ่น การสนับสนุนช่องทางตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางธุรกิจในระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและศาสนาของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและการยอมรับนวัตกรรมในระดับชุมชนมากยิ่งขึ้น

3. หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทในการสนับสนุนผู้ประกอบการ เช่น ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (depa) และธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ควรพัฒนา

มาตรการสนับสนุนที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของพื้นที่ เช่น โครงการพัฒนาผู้ประกอบการฮาลาลเชิงนวัตกรรม การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนเฉพาะพื้นที่ หรือการจัดหลักสูตรพัฒนาศักยภาพด้านความสามารถเชิงพลวัตของผู้ประกอบการ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลของการสนับสนุนในพื้นที่ชายแดนใต้

4. เชิงนโยบายในระดับมหภาค ควรส่งเสริมการพัฒนาระบบนิเวศผู้ประกอบการในลักษณะเชิงพื้นที่ โดยเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษา ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างกลไกสนับสนุนที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แนวทางดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการในพื้นที่ และสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาคได้อย่างยั่งยืน

รายการอ้างอิง

- บุญฑริกา วงษ์วานิช และกฤษฎา เขียววัฒนสุข (2564). ผลกระทบเชิงสาเหตุของความสามารถเชิงพลวัตและคุณภาพของระบบสารสนเทศต่อผลการดำเนินงานของบริษัทผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในยุคดิจิทัล: การศึกษาตัวแปรคั่นกลางด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และการตลาด. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 8(2), 422–444. <https://doi.org/10.14456/jmsnpnu.2021.56>
- ศรีวิเชียร พรดาหยันกุล (2568). ความสามารถด้านนวัตกรรมโลจิสติกส์มีอิทธิพลต่อสมรรถนะโลจิสติกส์และผลการดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 19(2), 571–585. <https://doi.org/10.14456/psruhss.2025.38>
- Abdulrab, M., Al-Mamary, Y. H. S., Alwaheeb, M. A., Alshammari, N. G. M., Balhareth, H., & Al-Shammari, S. A. (2021). Mediating role of strategic orientations in the relationship between entrepreneurial orientation and performance of Saudi SMEs. *Brazilian Journal of Operations and Production Management*, 18(1), 1–15. <https://doi.org/10.14488/bjopm.2021.029>
- Abid, N., Ceci, F., & Aftab, J. (2024). Attaining sustainable business performance under resource constraints: Insights from an emerging economy. *Sustainable Development*, 32(3), 2031–2048. <https://doi.org/10.1002/sd.2763>
- Amabile, T. M. (1997). Motivating creativity in organizations: On doing what you love and loving what you do. *California Management Review*, 40(1), 39–58.
- Audretsch, D. B. (2003). Innovation and spatial externalities. *International Regional Science Review*, 26(2), 167–174.

- Barney, J. B. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99–120.
- Damanpour, F. (1991). Organizational innovation: A meta-analysis of effects of determinants and moderators. *Academy of Management Journal*, 34(3), 555–590.
- García-Granero, A., Duréndez, A. V., & Urbano, D. (2022). Linkages between entrepreneurial capabilities and firm performance: A systematic literature review using topic modeling. *Journal of Business Research*, 150, 29–43. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2022.06.018>
- García-Aliaga, M. I., Prados Castillo, J. F., Guaita Martínez, J. M., & Ribeiro-Soriano, D. (2025). The Influence of Hofstede's cultural dimensions on innovation- and sustainability-oriented project adoption by cooperatives. *Contemporary Economics*, 19(4), 397–416. <https://doi.org/10.5709/ce.1897-9254.574>
- Grant, R. M. (1991). The resource-based theory of competitive advantage: Implications for strategy formulation. *California Management Review*, 33(3), 114–135.
- Halim, F., Kusuma, R. C. S. D., Sherly, S., Loist, C., & Sudirman, A. (2023). The influence of Social capital and innovation capability on creative industry business performance. *International Journal of Business, Law and Education*, 4(2), 971–978. <https://doi.org/10.56442/ijble.v4i2.267>
- Helfat, C. E., & Martin, J. A. (2020). Dynamic managerial capabilities in innovation-driven firms: Linking micro processes to performance. *Strategic Management Journal*, 41(10), 1795–1815. <https://doi.org/10.1002/smj.3113>
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations* (2nd ed.). Sage Publications.
- Islam, M. A., Jantan, M. D., & Hashim, N. (2017). The role of resource management in innovation and firm performance: A study of SMEs in the southern border provinces of Thailand. *Asian Journal of Technology Innovation*, 25(2), 198–216.
- Maharani, I. A. K., Sukoco, B. M., Usman, I., & Ahlstrom, D. (2024). Learning-driven strategic renewal: Systematic literature review. *Management Research Review*, 47(5), 708–743. <https://doi.org/10.1108/MRR-05-2023-0377>

- Makhloufi, L., Laghouag, A. A., Ali Sahli, A., & Belaid, F. (2021). Impact of entrepreneurial orientation on innovation capability: The mediating role of absorptive capability and organizational learning capabilities. *Sustainability*, 13(10), 5399. <https://doi.org/10.3390/su13105399>
- McCargo, D. (2010). Autonomy for southern Thailand: Thinking the unthinkable? *Pacific Affairs*, 83(2), 261–281. <https://doi.org/10.5509/2010832261>
- Mezghani, I., & Barki, E. (2023). Culture and innovation: How societal cultural values influence firms' innovation capability. *Technological Forecasting and Social Change*, 187, 122514. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2023.122514>
- Noman, A., & Hossain, M. (2023). Innovation capability, dynamic capabilities and firm performance: A review and future research agenda. *European Management Journal*, 41(4), 549–566. <https://doi.org/10.1016/j.emj.2023.04.003>
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation*. Oxford University Press.
- Nuryakin, & Qamari, I. N. (2025). The mediating role of innovation capability and technological capability in the relationship between absorptive capacity and SMEs' business performance. *International Journal of Innovation Studies*, 10(1), 65–79. <https://doi.org/10.1016/j.ijis.2025.09.004>
- Osiyevskyy, O., Sinha, K., Shirokova, G., & Shtepa, S. (2025). Innovation capabilities decoded: Risks and rewards in small and medium enterprise performance. *European Management Journal*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1016/j.emj.2025.01.011>
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., ... & Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: An updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ*, 372, n71. <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>
- Paovangsa, S., Kamil, M., Aaqil, M., & Xing, K. (2025). Assessing innovation capability, innovation types, and its impact on innovation performance in FDI enterprises: Configurational recipes for Laos. *SAGE Open*, 15(3), 1–20. <https://doi.org/10.1177/21582440251365311>

- Sanz-Torro, V., Calafat-Marzal, C., Guaita-Martinez, J. M., & Marti, L. (2025). An integrated approach to resource efficiency, green markets and support measures in SMEs. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 21(1), 84. <https://doi.org/10.1007/s11365-025-01098-1>
- Satha-Anand, C. (2015). The impact of Islamic and cultural identity on social relations insouthern Thailand. *Asian Journal of Social Science*, 43(4), 451–476. <https://doi.org/10.1163/15685314-04304003>
- Schumpeter, J. A. (1934). *The theory of economic development*. Harvard University Press.
- Shen, T., & Badulescu, A. (2025). Managerial Capabilities and the Internationalization Process of Small and Medium Enterprises: The Sustainable Role of Risk and Resource Management. *Sustainability*, 17(15), 6943. <https://doi.org/10.3390/su17156943>
- Teece, D. J., Pisano, G., & Shuen, A. (1997). Dynamic capabilities and strategic management. *Strategic Management Journal*, 18(7), 509–533.
- Tidd, J., Bessant, J., & Pavitt, K. (2005). *Managing innovation: Integrating technological, market and organizational change* (3rd ed.). John Wiley & Sons.
- Van Knippenberg, D., De Dreu, C. K. W., & Homan, A. C. (2004). Work group diversity and Group performance: An integrative model and research agenda. *Journal of Applied Psychology*, 89(6), 1008–1022.
- Wang, C. L., & Wang, J. (2021). Entrepreneurial ecosystem and innovative capabilities: A configurational perspective. *Journal of Business Venturing Insights*, 16, e00252. <https://doi.org/10.1016/j.jbvi.2021.e00252>